

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Gogledd-orllewin Cymru

DRAFT

Cynnwys

Cynnwys	2
Cyflwyniad	3
Lle Gogledd-orllewin Cymru.....	5
Llifogydd hanesyddol yng Ngogledd-orllewin Cymru	7
Y perygl llifogydd heddiw yng Ngogledd-orllewin Cymru	9
Y perygl llifogydd heddiw yng Ngogledd-orllewin Cymru	16
Gweithgarwch rheoli perygl llifogydd diweddar	20
Gwaith rheoli perygl llifogydd yr ydym yn ei gynllunio yng Ngogledd-orllewin Cymru	21
Rhagor o wybodaeth.....	29

DRAFT

Cyflwyniad

Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yw'r corff mwyaf a noddir gan Lywodraeth Cymru, a'n diben craidd yw rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy yng Nghymru.

Mae gennym amrediad o rolau a chyfrifoldebau, gan amrywio o reoleiddiwr i gynghorydd, tîrfeddiannwr, gweithredwr ac ymatebwr mewn argyfwng. Mae gennym drosolwg strategol ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol sy'n golygu goruchwyllo a chyfleu gwaith rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yn gyffredinol yng Nghymru. Mae gennym bwerau hefyd i reoli llifogydd o brif afonydd, cronfeydd dŵr a'r môr.

Yng Nghymru, amcangyfrifir bod 245,118 eiddo mewn perygl o lifogydd o'r môr, afonydd a dŵr wyneb. Mae hyn yn golygu tua un adeilad ym mhob wyth yng Nghymru. Rydym yn dilyn dull sy'n seiliedig ar risg o reoli perygl llifogydd drwy'r gweithgareddau a gyflawnir gennym.

Mae'r Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd (CRhPLI) hwn yn cwmpasu Cymru gyfan ac yn rhoi gwybodaeth am raddfa'r risg o lifogydd, yn ogystal â blaenoriaethau CNC ar gyfer rheoli'r risg o lifogydd, a mesurau yr ydym yn bwriadu eu cymryd, dros y blynyddoedd i ddod. Mae'r CRhPLI hwn yn ymdrin â llifogydd o afonydd, cronfeydd dŵr a'r môr. Nid yw'n cynnwys llifogydd o ddŵr wyneb a chysiau dŵr llai, y mae Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol yn arwain yn eu cylch ac y mae ganddynt bwerau i ymdrin â nhw.

Rhennir y CRhPLI yn ddwy brif adran. Yn yr adran gyntaf, fe welwch wybodaeth, a blaenoriaethau a mesurau a osodwyd ar lefel Genedlaethol (Cymru). Rhennir yr ail adran – hon – yn ôl [ardaloedd gweithredol CNC](#), a elwir hefyd yn Lleoedd CNC, lle ceir gwybodaeth fanylach a mesurau ar raddfa leol. Y bwriad yw rhoi'r dewis ichi naill ai ddarllen y CRhPLI yn ei gyfanrwydd er mwyn ichi gael dealltwriaeth lawn o'r hyn sydd wedi'i gynllunio ledled Cymru, neu gyfeirio at yr adran Lle sy'n berthnasol i ble rydych yn byw.

Drwy gael eu gosod yn y modd hwn, bwriedir i'r cynlluniau hyn gyd-fynd â'r [Datganiadau Ardal](#) (a gafodd eu datblygu mewn ymateb i'r [Polisi Adnoddau Naturiol](#)) a chefnogi'r broses o'u cyflawni. Mae Datganiad Ardal Lle Gogledd-orllewin Cymru yn nodi'r argyfwng hinsawdd a'r amgylchedd fel thema allweddol. Mae'r wybodaeth a'r camau gweithredu arfaethedig yn y CRhPLI hwn yn uniongyrchol berthnasol i'r her hon ac yn nodi ein huchelgeisiau o ran rheoli perygl llifogydd er mwyn helpu i fynd i'r afael â hi.

Mae'r adran Lle Gogledd-orllewin Cymru hon yn rhoi gwybodaeth am lefel y risg ar raddfa leol ac yn disgrifio'r hyn rydym wedi'i gynllunio ar gyfer y cymunedau yr ydym yn pryderu fwyaf yn eu cylch. Yn unol ag Amcanion [Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Genedlaethol Llywodraeth Cymru](#), rydym yn blaenoriaethu ein gwaith ac yn cyfeirio ein hymdrechion, gan flaenoriaethu ar sail risg llifogydd, at y cymunedau sydd â'r risg fwyaf o lifogydd. Rydym yn gwneud hyn gan ddefnyddio ein Cofrestr Cymunedau mewn Perygl sy'n ystyried nifer o ffactorau er mwyn nodi'r lleoliadau (cymunedau) sy'n wynebu'r perygl llifogydd mwyaf ar draws ardal Gogledd-orllewin Cymru. Defnyddir y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl i lywio, cynllunio a blaenoriaethu ein rhaglen fuddsoddi i dargedu buddsoddiad yn yr ardaloedd mwyaf agored i berygl llifogydd. Nid yw'n graddio risg mewn modd absoliwt, ond mae'n dangos arwyddocâd cymharol y risg fesul lleoliad. Rydym yn ei defnyddio ar y cyd â ffactorau eraill i ddyrannu ein rhaglenni gwaith ar gyfer rheoli perygl llifogydd.

Defnyddiwyd y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl i lywio'r broses o nodi [Ardaloedd Perygl Llifogydd yn adroddiadau Asesiad Cychwynnol o'r Bygythiad Llifogydd 2018](#). Nod y CRhPLI yw disgrifio pa gamau yr ydym yn eu cymryd yn yr Ardaloedd Perygl Llifogydd hyn, ynghyd

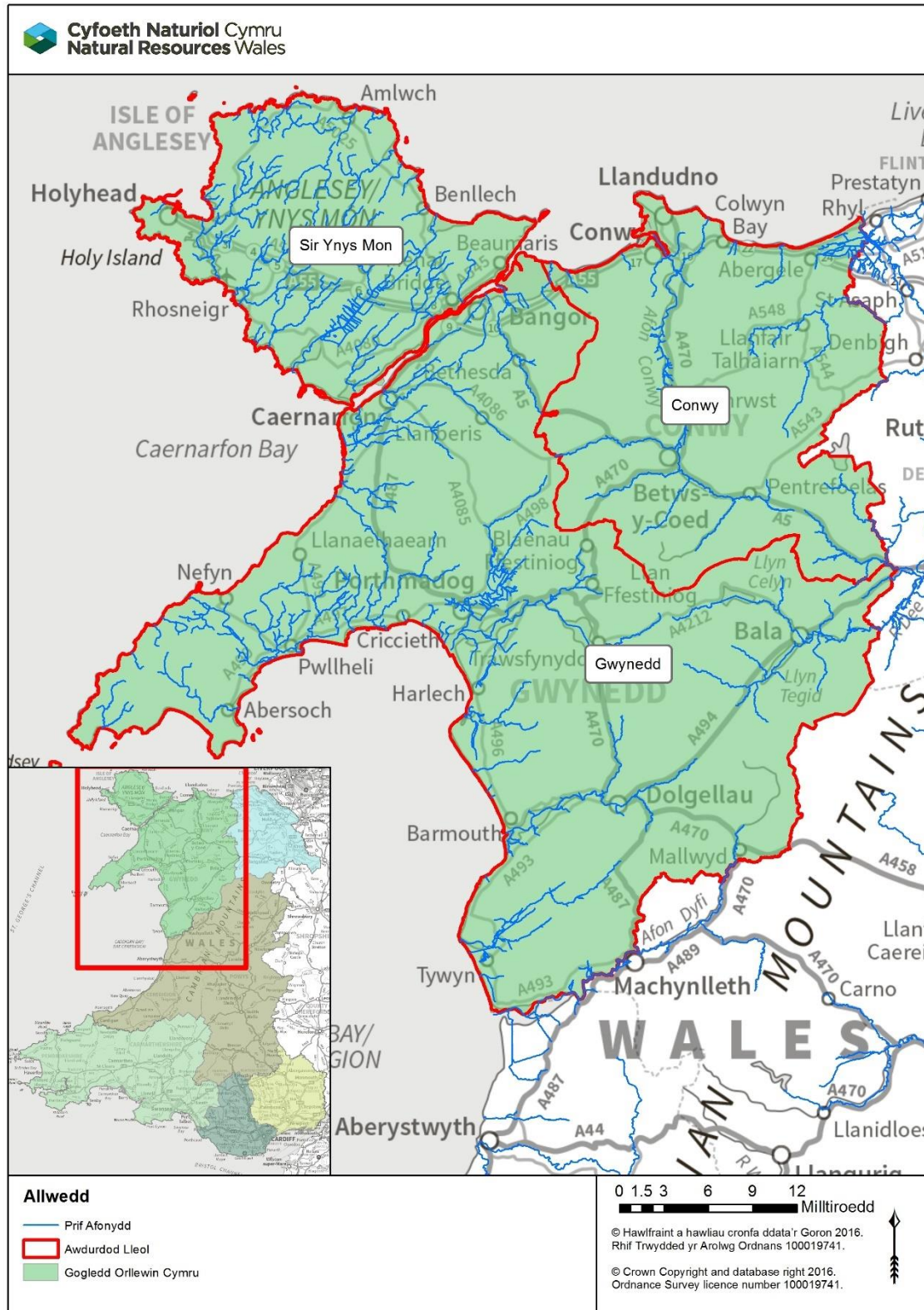
â chymunedau eraill yr ydym yn barnu bod angen gweithredu ynddynt, naill ai mewn ymateb i lifogydd diweddar a brofwyd neu drwy dargedu'r rheini sy'n wynebu'r perygl mwyaf, gan ddefnyddio'r Gofrestr Cymunedau mewn Perygl. Felly mae'r CRhPLI hwn yn cyflawni ein gofynion o dan adran 25 o Reoliadau Perygl Llifogydd 2009, ond bydd hefyd yn ystyried digwyddiadau llifogydd afonol ac arfordirol diweddar a gwaith dilynol sy'n deillio ohonynt.

Mae'r mesurau sydd wedi'u cynnwys yn y cynllun hwn yn gywir ar adeg ysgrifennu'r adroddiad. Byddwn yn cynnal adolygiad blynyddol o'r cynnydd a wnaed o ran cyflawni'r mesurau, ac yn diwygio unrhyw fesurau yn ôl yr angen er mwyn sicrhau ein bod yn parhau i ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar risg o reoli perygl llifogydd.

DRAFT

Lle Gogledd-orllewin Cymru

Mae Lle Gogledd-orllewin Cymru CNC yn cwmpasu awdurdodau lleol Conwy, Ynys Môn a Gwynedd. Mae wedi'i amgylchynu gan Le Gogledd-ddwyrain Cymru i'r dwyrain a Lle Canolbarth Cymru i'r de.

Ffigur 1: Yr ardal ofodol a gwmpesir gan Le Gogledd-orllewin Cymru, ynghyd â'i lleoliad mewn perthynas â gweddill Cymru.

Mae Lle Gogledd-orllewin Cymru yn wledig ei natur yn bennaf ac mae amaethyddiaeth a choedwigaeth yn amlwg iawn. Mae'n ardal o dirwedd amryfal ac amrywiol sy'n cynnwys mynyddoedd serth Parc Cenedlaethol Eryri ac arfordir helaeth yn cynnwys Penrhyn Llŷn ac Ynys Môn.

Ceir llawer o safleoedd dynodedig pwysig o safbwynt cadwraeth a bioamrywiaeth ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru, sy'n bwysig o ran denu twristiaid sydd am dreulio'u hamser hamdden ynddynt, megis Parc Cenedlaethol Eryri ac Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) Llŷn.

Gall hyd at 4,000mm o law yn disgyn ar ddalgylchoedd serth uchaf Eryri bob blwyddyn. Mae'r ddaear a phriddoedd anathraidd, ynghyd â llethrau serth a glawiad uchel, yn golygu bod yr afonydd hynny sy'n tarddu yn y mynyddoedd yn tueddu i fod â sianeli afon serth a chyflym iawn cyn gwastatáu ger yr arfordir, sy'n eu gwneud yn ymatebol iawn i law.

Ymhlith yr aneddiadau mawr mae Bangor, Caernarfon, Bae Colwyn, Llandudno a Phorthmadog.

Mae gan Lle Gogledd-orllewin Cymru arfordir sy'n ymestyn o Aberdyfi yn y de i'r Rhyl yn y gogledd. Mae arfordir garw a thraethau Penrhyn Llŷn ac Ynys Môn yn denu llawer o ymwelwyr bob blwyddyn. Mae arfordir Lle Gogledd-orllewin Cymru wedi'i gwmpasu gan Gynllun Rheoli Traethlin 'Gorllewin Cymru' yn bennaf, ac mae rhan fechan o'r arfordir wedi'i chwmpasu gan Gynllun Rheoli Traethlin 'Gogledd Cymru a Gogledd-orllewin Lloegr'.

Yr afonydd mwyaf a geir yn Lle Gogledd-orllewin Cymru yw afon Conwy, afon Glaslyn ac afon Mawddach.

Mae afon Conwy yn ymestyn tua 55 cilometr o'i tharddiad yn Rhos Migneint i'w haber lle mae'n arllwys i Fôr Iwerddon yn nhref Conwy. Mae'r afon yn disgyn yn sydyn yn rhan uchaf y dalgylch cyn gwastatáu ger yr arfordir lle mae'r llanw'n effeithio ar ei rhannau isaf. Mae'r afon yn llifo o'r de tua'r gogledd ac mae'r tiroedd cyfagos yn wledig yn bennaf gydag ychydig o ardaloedd trefol. Ymhlith y cymunedau allweddol mae Bae Colwyn, Conwy, Llandudno, Llanrwst a Threfriw.

Mae afon Glaslyn tua 26 cilometr o hyd ac yn llifo o'i tharddiad ar lethr yr Wyddfa i'r man lle mae'n cwrdd â'r môr yn nhref Porthmadog. Yn rhannau uchaf yr afon, mae'r sianel serth wedi dylanwadu'n fawr ar y dirwedd o'i hamgylch wrth greu Bwlch Aberglaslyn. Yn y rhannau isaf, mae'r dyffryn gwastad llydan a grëwyd gan aber afon Glaslyn bellach wedi'i selio gan y Cob ym Mhorthmadog, ac mae'r ardal wedi'i hadennill fel tir fferm pwysig. Mae Beddgelert a Phorthmadog yn gymunedau allweddol.

Mae afon Mawddach tua 45 cilometr o hyd ac yn llifo o'i tharddiad ger Ddualt yn Eryri i'w haber lle mae'n arllwys i'r môr yn y Bermo. Mae gan afon Mawddach lawer o isafonydd, y mae llawer ohonynt o faint tebyg i afon Mawddach ei hun, gan gynnwys afon Wnion. Ymhlith y cymunedau allweddol mae'r Bermo, Dolgellau a Fairbourne.

Mae'r afonydd nodedig eraill yn Lle Gogledd-orllewin Cymru yn cynnwys afon Adda, afon Cadnant, afon Carrog, afon Cefni, afon Dwyfach, afon Dysynni, afon Gwyrfai, afon Heulyn, afon Ogwen, afon Rhyd-hir ac afon Seiont.

Mae blaenddyfroedd afon Dyfrdwy, gan gynnwys Llyn Tegid, wedi'u lleoli o fewn Lle Gogledd-orllewin Cymru, ac yn llifo i Le Gogledd-ddwyrain Cymru.

Llifogydd hanesyddol yng Ngogledd-orllewin Cymru

Yn yr adran hon ceir crynodeb o'r digwyddiadau llifogydd sylweddol sydd wedi digwydd dros yr 20 mlynedd diwethaf yn Lle Gogledd-orllewin Cymru. Yn y rhan fwyaf o achosion, rydym yn dosbarthu digwyddiad llifogydd yn ddigwyddiad sylweddol os cafwyd llifogydd mewn 20 eiddo (preswyl neu fasnachol) neu ragor. Bu digwyddiadau tywydd eithafol eraill hefyd sydd wedi achosi llifogydd lleol, efallai nad ydynt wedi'u cynnwys yn y digwyddiadau y canolbwyntir arnynt yma.

Rhoddir crynodeb isod o bob un o'r digwyddiadau llifogydd sylweddol a brofwyd ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru:

- Ym mis Ionawr 2005, effeithiodd llifogydd ar 44 eiddo yn Llanrwst, Trefriw a Betws-y-coed. Cafodd ffyrdd eu gorlifo a chafodd rheilffordd dyffryn Conwy ei difrodi a'i chau.
- Ym mis Mawrth 2010 gorlifodd tonnau mawr dros amddiffynfeydd yn Llanfairfechan gan achosi llifogydd mewn tua 20 eiddo islwr.
- Ym mis Mehefin 2012, achosodd glawiad dwys lifogydd mewn sawl cymuned ar ôl i afonydd orlifo'u glannau. Effeithiodd hyn yn bennaf ar ddalgylch afon Dyfi ac afon Leri ond yn benodol ar gyfer ardal y Gogledd-orllewin ill dau. Effeithiwyd ar bentrefi Pennal a Brynchrug, a bu eiddo o dan ddŵr a chafwyd effaith ar lwybrau trafnidiaeth.
- Ar 22 Tachwedd 2012, digwyddodd llifogydd o afonydd a glaw yn Llanberis, Tal-y-bont, Deiniolen a Llanfair Talhaearn. Yn Llanberis, cafwyd llifogydd mewn 70 eiddo; yn Nhal-y-bont, cafwyd llifogydd mewn 20 eiddo preswyl; yn Neiniolen, cafwyd llifogydd mewn 29 eiddo ac yn Llanfair Talhaearn, cafwyd llifogydd mewn 21 eiddo.
- Ym mis Rhagfyr 2013, achosodd cyfuniad o lanwau uchel, gwyntoedd cryfion a thonnau mawr lifogydd ar hyd arfordir Conwy. Dioddefodd cymunedau fel Deganwy a Llanddulas lifogydd mewn eiddo.
- Ym mis Ionawr 2014, achosodd cyfuniad o lanwau uchel, gwyntoedd cryfion a thonnau mawr lifogydd eang o amgylch arfordir Cymru, ac effeithiwyd ar 15 eiddo yn Abermaw, naw eiddo yng Nghaernarfon, ac yn Fairbourne, Y Felinheli a Phwllheli effeithiwyd ar un neu ddau eiddo ym mhob cymuned.
- Ar 26 Rhagfyr 2015, cafwyd llifogydd ar draws Conwy a Gwynedd, a effeithiodd ar Dal-y-bont, Gwynedd (20 eiddo dan ddŵr) ac afon Conwy (33 carafán) yn enwedig. Achosodd hyn lifogydd eang hefyd a darddodd yn nalgylchoedd afon Gwyrfaï ac afon Seiont, a effeithiodd ar gymunedau ym Metws Garmon (Teras Gwyrfaï), Bontnewydd a Chaernarfon.

- Ar 22 Tachwedd 2017, cafwyd llifogydd yn Llangefni ar Ynys Môn, lle bu chwe chartref a 27 eiddo masnachol o dan ddŵr, ac yn Nwyran, lle cafwyd llifogydd mewn 13 o gartrefi.
- Ar 16 Mawrth 2019, effeithiodd Storm Gareth ar eiddo ym Metws-y-coed a Llanrwst lle bu llifogydd mewn 40 eiddo
- Ar 27 Ebrill 2019, daeth Storm Hannah â glaw trwm a ddisgynnodd ar draws mynyddoedd Cymru. Yng Nghapel Curig (Conwy), cofnodwyd bod cyfanswm o 108.4mm o law wedi disgyn dros ddau ddiwrnod, rhwng 26 a 27 Ebrill, sef 71% o'r cyfartaledd tymor hir rhwng mis Ebrill 1981 a mis Ebrill 2010, gyda'r rhan fwyaf o'r glaw hwn yn disgyn dros gyfnod o 22 awr.
- Storm Ciara (8-9 Chwefror 2020) oedd y gyntaf o dair storm a enwyd i gael effaith ar Gymru yn ystod mis Chwefror 2020, sef y mis Chwefror gwlypaf a gofnodwyd erioed, bellach. Cafodd y storm yr effaith waethaf ar Ogledd Cymru, a chododd afonydd i'w lefelau uchaf erioed a chofnododd mesuryddion y glawiad uchaf erioed. Roedd 182 eiddo o dan ddŵr ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru, 172 eiddo o dan ddŵr yng Nghonwy a 10 yng Ngwynedd.
- Ym mis Awst 2020 cafodd storm Francis effaith sylweddol ar Feddgelert ym Mharc Cenedlaethol Eryri, Gwynedd. Roedd yn system gwasgedd isel ddofn o'r lwerydd a ddaeth â glaw trwm sylweddol a gwyntoedd cryfion 70-70mya. Achosodd y cyfuniad o lefelau eithafol o uchel yn afon Colwyn a chyflymder y gwynt i goed ddisgyn i'r afon, a bu llifogydd mewn cartrefi a busnesau, gan effeithio ar 47 eiddo. Cafodd y storm effaith ar Abergwyngregyn, Bethesda a Betws Garmon hefyd.
- Yn sgil tywydd gwlyb ar ddiwedd mis Hydref 2021, cododd afonydd i lefelau uchel ac effeithiwyd ar eiddo gwledig ar Ynys Môn ac yng Ngwynedd. Bu eiddo o dan ddŵr yn Nulas, Betws Garmon, Pwllheli ac Abererch.

Y perygl llifogydd heddiw yng Ngogledd-orllewin Cymru

Ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru, mae 13,873 eiddo mewn perygl o lifogydd o'r môr a 9,010 eiddo mewn perygl o lifogydd o afonydd. Mae hyn yn cyfateb i bron 36,000 o bobl sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr a bron 23,000 o bobl sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd.

Categoriâu perygl llifogydd

Mae llifogydd afon yn digwydd pan na all afon ymdopi â faint o ddŵr sy'n draenio i mewn iddi o'r tir o'i hamgylch. Mae llifogydd môr neu lanw yn digwydd pan fo llanw uchel ac amodau stormus. Rydym yn disgrifio maint y risg i bob eiddo fel y 'siawns' y bydd llifogydd yn digwydd. Mae tri chategori risg:

- Os disgrifir bod rhywle â risg '**uchel**' o lifogydd, mae hyn yn golygu, ym mhob blwyddyn, bod siawns o fwy nag 1 ym mhob 30 (3.3%) y bydd yn dioddef llifogydd.
- Os disgrifir bod rhywle â risg '**canolig**' o lifogydd, mae hyn yn golygu, ym mhob blwyddyn, fod siawns rhwng 1 ym mhob 100 (1%) ac 1 ym mhob 30 (3.3%) y bydd yn dioddef llifogydd o afonydd, neu rhwng 1 ym mhob 200 (0.5%) ac 1 ym mhob 30 (3.3%) yn achos llifogydd o'r môr.
- Os disgrifir bod rhywle â risg '**isel**' o lifogydd, mae hyn yn golygu, ym mhob blwyddyn, fod siawns rhwng 1 ym mhob 1,000 (0.1%) ac 1 ym mhob 100 (1%) y bydd yn dioddef llifogydd o afonydd, neu rhwng 1 ym mhob 1,000 (0.1%) ac 1 ym mhob 200 (0.5%) yn achos llifogydd o'r môr.

Mae'r adran ganlynol yn dangos y niferoedd sydd mewn perygl o lifogydd ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru. Os byddai'n well gennych weld ble sydd mewn perygl o lifogydd ar ffurf map, mae nifer o gynhyrchion mapio llifogydd ar gael ar ein gwefan. Maen nhw'n dangos, ar ffurf weledol, ble mae perygl o lifogydd ledled Cymru, fesul ffynhonnell. I gael y mapiau diweddaraf, ewch i'n gwefan: [gweld eich risg llifogydd yn ôl cod post](#) a [gweld eich risg llifogydd ar fap](#).

Mae'r ffigurau a ddefnyddir yn yr adran ganlynol wedi'u rhannu'n risg o afonydd a risg o'r môr. Mewn gwirionedd, gall rhai eiddo fod yn agored i lifogydd o afonydd ac o'r môr, ond gall hyn gymhlethu esboniadau a sut y cyflwynir data, felly ymdrinnir â pherygl llifogydd o afonydd a pherygl llifogydd o'r môr ar wahân. Wrth gwrs, gall rhai eiddo fod mewn perygl o lifogydd dŵr wyneb hefyd. Nid yw hyn wedi'i gynnwys yn y CRhPLI CNC hwn, oherwydd awdurdodau lleol sy'n arwain ar y math hwn o lifogydd.

Mae'r ffigurau eiddo mewn perygl a ddarperir yn y CRhPLI hwn yn adlewyrchu ein dealltwriaeth o berygl llifogydd heb amddiffynfeydd rhag llifogydd. Mae hyn yn cyfleu gwir raddfa'r perygl llifogydd yng Nghymru ac yn adlewyrchu'r ffaith y gall unrhyw amddiffynfa rhag llifogydd gael ei llethu o dan amodau sydd y tu hwnt i'r hyn y cafodd ei chynllunio i'w gynnwys.

Beth sydd mewn perygl yn Lle Gogledd-orllewin Cymru heddiw?

Mae'r tablau canlynol yn dangos dosbarthiad yr eiddo fesul lefel perygl a ffynhonnell ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru pe na bai unrhyw amddiffynfeydd yn bresennol. Mae'r data hwn yn gywir ym mis Rhagfyr 2021.

Categori perygl llifogydd	Eiddo preswyl mewn perygl o lifogydd	Eiddo dibreswyl mewn perygl o lifogydd	Gwasanaethau allweddol mewn perygl o lifogydd	Cyfanswm mewn perygl o lifogydd
Y Môr Uchel	7,452	860	184	8,496
Y Môr Canolig	3,351	731	131	4,213
Y Môr Isel	940	199	25	1,164
Cyfanswm y môr	11,743	1,790	340	13,873

Tabl 1: Nifer yr eiddo preswyl, eiddo dibreswyl a gwasanaethau sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr yn Lle Gogledd-orllewin Cymru.

Categori perygl llifogydd	Eiddo preswyl mewn perygl o lifogydd	Eiddo dibreswyl mewn perygl o lifogydd	Gwasanaethau allweddol mewn perygl o lifogydd	Cyfanswm mewn perygl o lifogydd
Afonydd Uchel	1,467	318	79	1,864
Afonydd Canolig	1,953	154	39	2,146
Afonydd Isel	4,251	613	136	5,000
Cyfanswm Afonydd	7,671	1,085	254	9,010

Tabl 2: Nifer yr eiddo preswyl, eiddo dibreswyl a gwasanaethau sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd yn Lle Gogledd-orllewin Cymru.

Mae'r rhwydwaith o amddiffynfeydd rhag llifogydd o'r môr ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru yn helpu i leihau'r perygl i bron 8,000 eiddo (preswyl a dibreswyl) yn y senario 1 ym mhob 30 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 3.3%) a mwy nag 11,000 eiddo yn y senario 1 ym mhob 200 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 2%). Yn ogystal â hyn, mae'r rhwydwaith o amddiffynfeydd rhag llifogydd o afonydd yn helpu i leihau'r perygl i dros 400 eiddo (preswyl a dibreswyl) yn y senario 1 ym mhob 30 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 3.3%) a mwy na 700 eiddo yn y senario 1 ym mhob 100 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 1%). Nid yw'r amddiffynfeydd rhag llifogydd yn golygu nad yw'r eiddo hyn mewn perygl o gwbl gan amddiffynfeydd rhag llifogydd oherwydd nid yw amddiffynfeydd rhag llifogydd yn atal y siawns o lifogydd yn llwyr oherwydd y gall dŵr orlifo drostynt neu gallant fethu, ond mae'r risg yn cael ei leihau'n sylweddol.

Seilwaith trafnidiaeth

Ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru, mae 62 cilometr o reilffyrdd a 433 cilometr o ffyrdd (mawr a bach) mewn perygl o lifogydd o'r môr. Mae hyn yn golygu bod dros 33% o'r holl reilffyrdd ledled Cymru sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr yn Lle Gogledd-orllewin Cymru. Yn ogystal, mae 26 cilometr o reilffyrdd a 396 cilometr o ffyrdd mewn perygl o lifogydd o afonydd.

Tir amaethyddol

Mae ychydig llai na 400 cilometr sgwâr o dir amaethyddol mewn perygl o lifogydd o'r môr ledled Cymru. Yn Lle Gogledd-orllewin Cymru, mae 134 cilometr sgwâr mewn perygl o lifogydd o'r môr, sef 34% o gyfanswm Cymru gyfan.

Yn ogystal, mae gan Gymru dros 800 cilometr sgwâr o dir amaethyddol sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd. Mae 20% o gyfanswm y tir amaethyddol sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr yn Lle Gogledd-orllewin Cymru.

Yr Amgylchedd

Mae nifer o safleoedd gwarchodedig mewn perygl o lifogydd ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru. Mae Tabl 3 isod yn rhoi gwybodaeth am raddfa'r safleoedd sydd mewn perygl yng Nghymru, yn ogystal â'r gyfran berthnasol o risg sy'n bresennol yng Ngogledd-orllewin Cymru.

Dynodiad	Llifogydd o'r môr – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Nghymru (km ²)	Llifogydd o'r môr – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Ngogledd-orllewin Cymru (km ²)	Llifogydd o'r môr – % o'r cyfanswm yng Nghymru sydd mewn perygl yng Ngogledd-orllewin Cymru	Llifogydd o afonydd – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Nghymru (km ²)	Llifogydd o afonydd – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Ngogledd-orllewin Cymru (km ²)	Llifogydd o afonydd – % o'r cyfanswm yng Nghymru sydd mewn perygl yng Ngogledd-orllewin Cymru
Ramsar	204	4	2	23	6	26
Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACAau)	385	76	20	113	29	26
Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGAau)	240	38	16	21	5	24
Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGAau)	513	121	24	180	59	33
Henebion cofrestredig	1	0.6	50	1	0.2	16

Tabl 3: Nifer y safleoedd dynodedig o bwysigrwydd cenedlaethol sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a'r môr yn Lle Gogledd-orllewin Cymru.

DRAFT

Y cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf yng Ngogledd-orllewin Cymru

Wrth gynnal yr Asesiad Cychwynnol o'r Bygythiad Llifogydd sy'n gysylltiedig â'r CRhPLI hwn, nodwyd cymunedau sy'n "Ardaloedd Perygl Llifogydd". Cafodd yr asesiad a gynhaliwyd i nodi Ardaloedd Perygl Llifogydd ledled Cymru ei gwblhau gan ddefnyddio statws diamddiffyn cymunedau er mwyn creu llwyfan ar gyfer cymharu. Ar gyfer Gogledd-orllewin Cymru, mae pob un o'r cymunedau sydd wedi'u nodi'n Ardaloedd Perygl Llifogydd mewn perygl o lifogydd o'r môr. Mae'n bwysig bod gwaith yn cael ei wneud i gynnal yr amddiffyniad presennol y mae'r gymuned yn elwa arno, yn ogystal â pharhau i geisio nodi opsiynau i leihau'r perygl llifogydd ymhellach mewn ardaloedd penodol.

Mae'r Ardaloedd Perygl Llifogydd yn Lle Gogledd-ddwyrain Cymru fel a ganlyn:

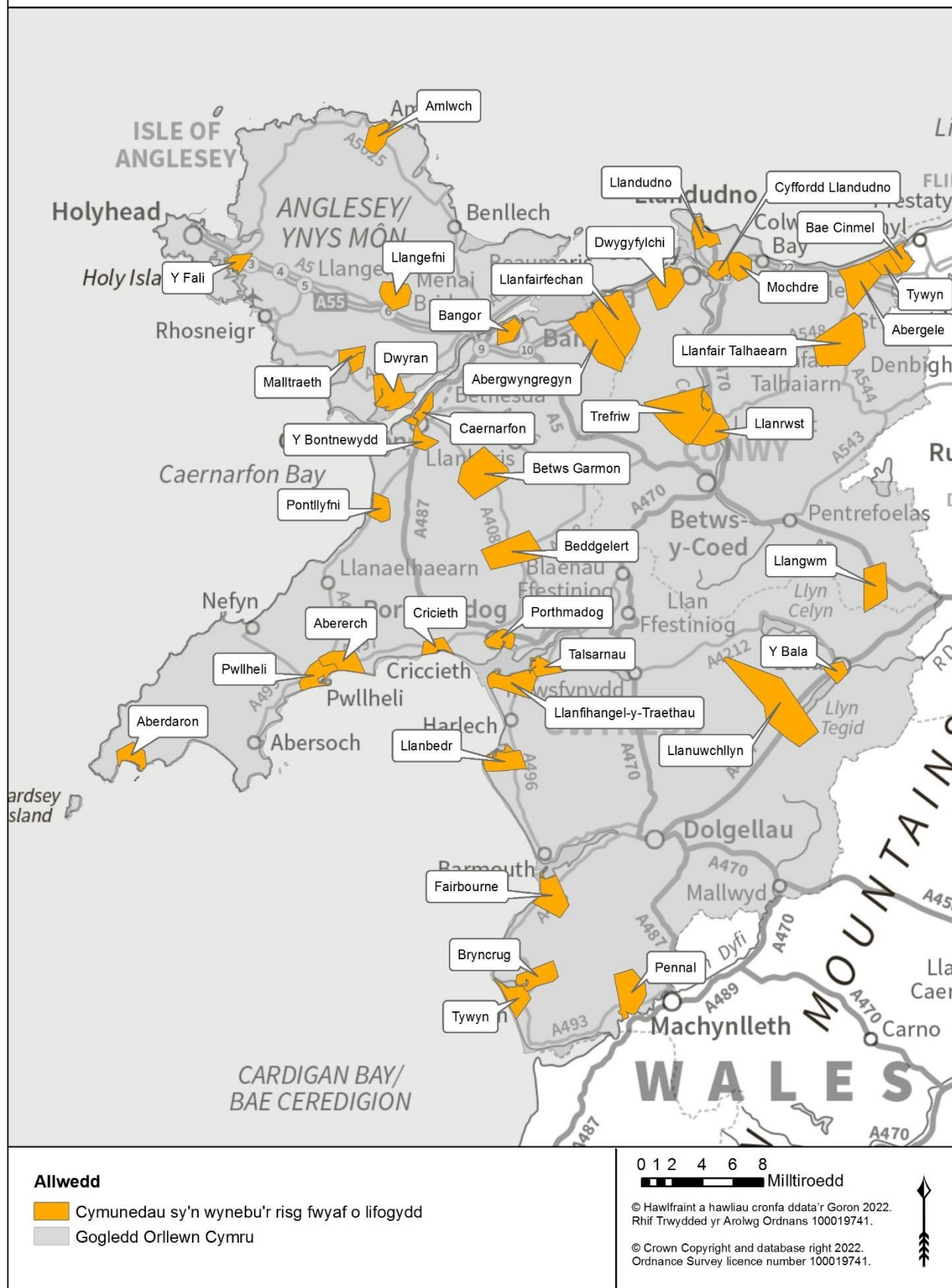
- Abergele – perygl llifogydd o'r môr
- Fairbourne – perygl llifogydd o'r môr
- Bae Cinmel – perygl llifogydd o'r môr
- Porthmadog – perygl llifogydd o'r môr
- Pwllheli – perygl llifogydd o'r môr
- Tywyn – perygl llifogydd o'r môr

Yn ogystal â hyn, mae CNC wedi ystyried ardaloedd ychwanegol sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a'r môr. Mae Ffigur 2, a Thabl 4 sy'n cyd-fynd ag ef, yn dangos y cymunedau ar draws Gogledd-orllewin Cymru sy'n wynebu'r perygl mwyaf o lifogydd o afonydd ac o'r môr fel y nodwyd gan y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl.

Enw cymuned	Ardal Awdurdod Lleol
Aberdaron	Gwynedd
Abererch	Gwynedd
Abergele	Conwy
Abergwyngregyn	Gwynedd
Amlwch	Sir Ynys Mon
Y Bala	Gwynedd
Bangor	Gwynedd
Beddgelert	Gwynedd
Betws Garmon	Gwynedd
Y Bontnewydd	Gwynedd
Bryncrug	Gwynedd
Caernarfon	Gwynedd
Cricieth	Gwynedd
Dwygyfylchi	Conwy
Dwyran	Sir Ynys Mon
Bryncrug	Gwynedd
Fairbourne	Conwy
Bae Cinmel	Gwynedd
Llanbedr	Conwy
Llandudno	Conwy
Cyffordd Llandudno	Conwy
Llanfair Talhaearn	Conwy

Llanfairfechan	Gwynedd
Llanfihangel-y-traethau	Sir Ynys Mon
Llangefni	Conwy
Llangwm	Conwy
Llanrwst	Gwynedd
Malltraeth	Sir Ynys Mon
Mochdre	Conwy
Pennal	Gwynedd
Pontllyfni	Gwynedd
Porthmadog	Gwynedd
Pwllheli	Gwynedd
Talsarnau	Gwynedd
Tywyn	Conwy
Trefriw	Conwy
Tywyn	Gwynedd
Y Fali / Y Dyffryn	Sir Ynys Mon

Tabl 4: Enw pob un o'r cymunedau a amlygir yn Ffigur 2. Mae cymunedau'r Ardaloedd Perygl Llifogydd sy'n wynebu perygl llifogydd o afonydd a'r môr wedi'u hamlygu mewn print trwm.

Ffigur 2: Y cymunedau ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru sy'n wynebu'r perygl mwyaf o lifogydd o afonydd ac o'r môr fel y nodir gan y Cofrestr Cymunedau mewn Perygl.

Y perygl llifogydd heddiw yng Ngogledd-orllewin Cymru

Ledled Gogledd-orllewin Cymru, rhagwelir y bydd mwy na 18,000 eiddo mewn perygl o lifogydd o'r môr a mwy nag 11,000 o eiddo mewn perygl o lifogydd o afonydd erbyn 2120. Mae hyn yn gynydd o fwy na 4,500 eiddo sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr a chynnydd o fwy na 2,000 eiddo sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd.

Mae hyn yn cyfateb i amcangyfrif y bydd mwy na 47,000 o bobl sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr a bron 29,000 o bobl mewn perygl o lifogydd o afonydd erbyn 2120. Felly bydd 11,000 yn fwy o bobl mewn perygl o lifogydd o'r môr a 6,000 yn fwy o bobl mewn perygl o lifogydd o afonydd o gymharu â 2020.

Mae rhagamcanion hinsawdd yn dangos y byddwn yn gweld cynnydd yn amlder a dwyster digwyddiadau tywydd eithafol, gan gynnwys stormydd yn yr haf a chyfnodau gwlyb estynedig yn ystod y gaeaf. Bydd hyn yn cynyddu llifoedd brig yn ein hafonydd, a disgwylir y bydd hyn yn cynyddu'r risg o fflachlifogydd. Mae llifogydd o'r fath yn anodd iawn eu rhagolygu a'u rhagweld a gall fod yn heriol iawn eu rheoli.

Mae rhagamcanion hinsawdd hefyd yn awgrymu y bydd lefel y môr yn codi ym mhob senario allyriadau ac ym mhob lleoliad o amgylch y DU. Bydd ardaloedd arfordirol yn fwyfwy agored i effaith gynyddol y tonnau ac erydu arfordirol cyflymach sy'n gysylltiedig â'r newid yn yr hinsawdd. Bydd y ffactorau hyn nid yn unig yn effeithio ar bobl y cymunedau arfordirol sy'n byw ac yn gweithio mewn ardaloedd arfordirol, ond ar rai o gynefinoedd naturiol pwysicaf Cymru a safleoedd treftadaeth sydd wedi'u lleoli ar hyd ein harfordir.

Rydym wedi dilyn [Canllawiau Ymaddasu i Newid yn yr Hinsawdd](#) Llywodraeth Cymru fel sylfaen i'n hallbynnau modelu newid hinsawdd, ac mae hynny wedi ein galluogi i gynnwys ein rhagamcanion yn y CRhPLI hwn. Rydym wedi defnyddio'r amcangyfrif newid hinsawdd canolog i gynhyrchu'r allbynnau data a ddefnyddir yn yr adran ganlynol.

Beth fydd mewn perygl o lifogydd yn Lle Gogledd-orllewin Cymru erbyn 2120?

Mae'r tablau a ganlyn yn dangos lefel y risg a'r ffynhonnell ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru pe na bai unrhyw amddiffynfeydd yn bresennol ar gyfer 2020 a 2120. Mae'r data hwn yn gywir ym mis Rhagfyr 2021.

Llifogydd o'r môr

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Pobl	Pobl	Cyfrifiad	36,152	47,448	+11,296	+31%
Pobl	Eiddo preswyl	Cyfrifiad	11,743	15,328	+3,585	+31%
Yr economi	Eiddo dibreswyl	Cyfrifiad	1,790	2,584	+794	+44%

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Yr economi	Gwasanaethau allweddol	Cyfrifiad	340	547	+207	+61%
Yr economi	Rheilffyrdd	Km	62	91	+29	+47%
Yr economi	Ffyrdd	Km	433	606	+173	+40%
Yr economi	Amaethyddiaeth	Km ²	134	157	+23	+17%
Yr amgylchedd	Ramsar	Km ²	4	4	0	-
Yr amgylchedd	Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACAau)	Km ²	76	80	+4	+5%
Yr amgylchedd	Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGAau)	Km ²	38	38	0	-
Yr amgylchedd	Safleoedd Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGAau)	Km ²	121	126	+5	+4%
Yr amgylchedd	Henebion cofrestredig	Km ²	0.6	0.7	+0.1	+17%

Tabl 5: Y niferoedd sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr ar gyfer 2020 a 2120 a'r gwahaniaeth a ragwelir yn Lle Gogledd-orllewin Cymru.

Llifogydd o afonydd

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Pobl	Pobl	Cyfrifiad	22,904	28,986	+6,082	+27%
Pobl	Eiddo preswyl	Cyfrifiad	7,671	9,640	+1,969	+26%
Yr economi	Eiddo dibreswyl	Cyfrifiad	1,085	1,400	+315	+29%
Yr economi	Gwasanaethau allweddol	Cyfrifiad	254	318	+64	+25%
Yr economi	Rheilffyrdd	Km	26	37	+11	+42%
Yr economi	Ffyrdd	Km	396	485	+89	+22%
Yr economi	Amaethyddiaeth	Km ²	163	179	+16	+10%
Yr amgylchedd	Ramsar	Km ²	6	6	0	-

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Yr amgylchedd	Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACAau)	Km ²	29	32	+3	+10%
Yr amgylchedd	Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGAau)	Km ²	5	6	+1	+20%
Yr amgylchedd	Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGAau)	Km ²	59	64	+5	+8%
Yr amgylchedd	Henebion cofrestredig	Km ²	0.2	0.3	+0.1	+50%

Tabl 6: Y niferoedd sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd ar gyfer 2020 a 2120 a'r gwahaniaeth a ragwelir yn Lle Gogledd-orllewin Cymru.

Y cymunedau fydd yn wynebu'r perygl lifogydd mwyaf yn y dyfodol yng Ngogledd-orllewin Cymru

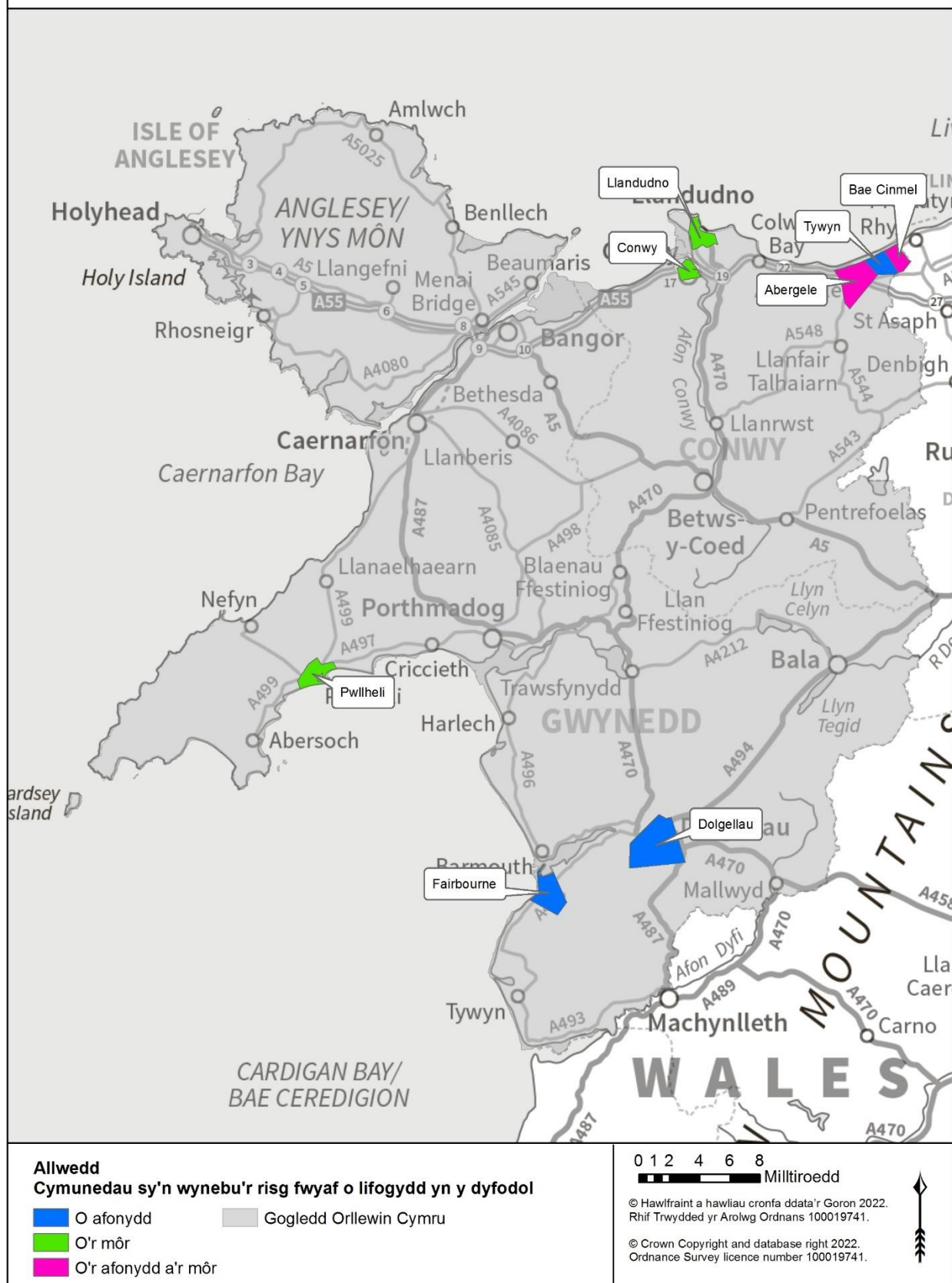
Erbyn 2120, y pum cymuned yn Lle Gogledd-orllewin Cymru yr amcangyfrifir y byddant yn wynebu'r perygl mwyaf o lifogydd o'r môr yw:

- Abergele
- Conwy
- Bae Cinmel
- Llandudno
- Pwllheli

Erbyn 2120, y pum cymuned yn Lle Gogledd-orllewin Cymru yr amcangyfrifir y byddant yn wynebu'r perygl mwyaf o lifogydd o afonydd yw:

- Abergele
- Dolgellau
- Fairbourne
- Bae Cinmel
- Tywyn

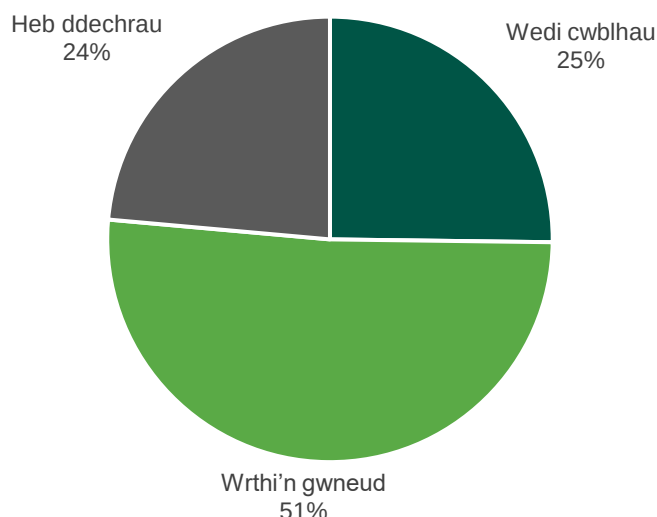
Mae'r map a ganlyn yn dangos y cymunedau ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru y rhagwelir y byddant yn profi'r newid mwyaf mewn perygl (fel y'i diffinnir yn ein Cofrestr Cymunedau Mewn Perygl) yn sgil y perygl o lifogydd o afonydd a'r môr yn 2120.

Ffigur 3: Y cymunedau ar draws Lle Gogledd-orllewin Cymru y rhagwelir y byddant yn profi'r newid mwyaf mewn perygl erbyn 2120. Mae'r map yn dangos y pum cymuned uchaf o ran perygl llifogydd o afonydd a'r pump uchaf o ran perygl llifogydd o'r môr.

Gweithgarwch rheoli perygl llifogydd diweddar

Gwnaethom gyhoeddi ein Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd cylch cyntaf yn gynnar yn 2016. Roedd y cynlluniau hyn yn cynnwys nifer o fesurau ar raddfa gymunedol ar gyfer y blynyddoedd dilynol a fyddai'n helpu i reoli a lleihau'r perygl o lifogydd. Rydym wedi cynnal adolygiad o'r mesurau ar gyfer cymunedau yn Lle Gogledd-orllewin Cymru. Mae'r siart isod yn dangos crynodeb o'n cynnydd tuag at gyflawni'r mesurau hyn.

Figur 4: Y cynnydd a wnaed yn erbyn mesurau CNC a nodir yng nghylch cyntaf y CRhPLlau yng Ngogledd-orllewin Cymru.

Mae'r canlynol ymhlith uchafbwyntiau allweddol yr hyn rydym wedi'i gyflawni:

- Rydym wedi ymgymryd â cham cyntaf y gwaith gwella rheoli perygl llifogydd yn Llanfair Talhaearn i gynyddu'r amddiffyniad rhag llifogydd i 29 o dai a phedwar busnes. Rydym hefyd wedi gwneud y gwaith gwerthuso ar gyfer cyflawni cynllun rheoli perygl llifogydd posibl yn Llangefni.
- Rydym wedi dechrau gwaith i ystyried y strategaeth hirdymor ar gyfer rheoli'r perygl llifogydd mewn nifer o gymunedau arfordirol, gan gynnwys Fairbourne, Porthmadog a Phyllheli.
- Rydym wedi cyflawni cynlluniau cynnal a chadw megis y rheini yn Abererch, y Bontnewydd, Draenogau a Fairbourne, er mwyn cynnal ein hamddiffynfeydd, ac wedi darparu lefel barhaus o amddiffyniad i'r eiddo hynny sy'n elwa arnynt.
- Rydym wedi dechrau gwaith yn Llyn Tegid i reoli diogelwch cronfeydd dŵr, perygl llifogydd a sicrhau parhad y gwasanaeth ar gyfer adnoddau dŵr i'r dyfodol.

Dylid cydnabod bod llawer o'r camau gweithredu a nodwyd yng nghylch cyntaf y CRhPLlau yn cymryd cryn amser ac ymdrech i'w cyflawni ac, er bod nifer cymharol y mesurau a gwblhawyd yn isel, mae nifer sylweddol o'r mesurau a nodwyd yn cael eu cyflawni ar hyn o bryd. Hefyd, mae digwyddiadau llifogydd gwirioneddol yn dylanwadu'n fawr ar ein cynlluniau gwaith a'r gallu i'w cyflawni. Er enghraifft, cafodd llifogydd mis Chwefror 2020 yng Nghymru effaith sylweddol ar ein gallu i fwrw ymlaen â gwaith a gynlluniwyd.

Gwaith rheoli perygl llifogydd yr ydym yn ei gynllunio yng Ngogledd-orllewin Cymru

Cyflwyniad

Mae nifer o gymunedau yn Lle Gogledd-orllewin Cymru lle rydym yn ystyried bod rhagor i'w wneud o hyd i reoli a lleihau'r perygl o lifogydd. Rhoddir sylw i'r cymunedau hyn a mesurau cysylltiedig yn yr adran hon. Mae Adran Genedlaethol y CRhPLI hwn yn amlinellu sut rydym yn blaenoriaethu ein gwaith ar sail risg fel bod y cymunedau hynny sy'n wynebu'r perygl llifogydd mwyaf yn cael sylw yn gyntaf.

Rydym yn rheoli perygl llifogydd ar ystod o wahanol raddfeydd, gan ddibynnu ar yr hyn fydd yn cyflawni'r canlyniad a ddymunir. Mae'r Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd hwn yn darparu gwybodaeth ar ddwy raddfa: graddfa genedlaethol Cymru gyfan drwy ein mesurau cenedlaethol (y gweithgareddau rydym yn eu gwneud ledled Cymru, y mae rhai ohonynt yn gwneud ein camau gweithredu ar y raddfa leol yn bosibl), a graddfa gymunedol leol. Mae'r mesurau cenedlaethol i'w gweld yn yr adran Genedlaethol. Mae'r mesurau ar raddfa gymunedol leol i'w gweld yn yr adran hon.

Math o fesur

Mae pedwar math o fesurau a chaiff mesurau lleol eu categorio yn ôl y math o fesur.

Atal y difrod a achosir gan lifogydd – mae hyn yn cynnwys ymdrechion i wneud dalgylchoedd yn fwy gwydn, ac ymdrechion i atal ardaloedd rhag dod yn fwy agored i berygl llifogydd.

Amddiffyn rhag llifogydd mewn lleoliadau penodol drwy ddarparu cynlluniau a dulliau er mwyn lleihau'r risg a'r tebygolrwydd o lifogydd.

Parodrwydd cymunedau ac ymatebwyr brys i weithredu os bydd llifogydd yn digwydd, a all leihau effeithiau llifogydd a gwneud cymunedau yn fwy gwydn.

Adolygu i wella'n dealltwriaeth o berygl llifogydd er mwyn llywio ac ystyried camau gweithredu posibl yn y dyfodol yn well.

Mae pob un o'r mathau uchod o fesurau yn ceisio lleihau'r tebygolrwydd o lifogydd neu'r effeithiau a gânt ar bobl ac eiddo, ond dylid pwysleisio mai dim ond i ryw raddau y gellir rheoli perygl llifogydd. Ni allwn ddileu perygl llifogydd yn gyfan gwbl a bydd potensial bob amser i ddigwyddiadau llifogydd fynd y tu hwnt i derfynau'r technegau rheoli risg a ddefnyddir. Er enghraifft, bydd amddiffynfeydd rhag llifogydd yn cael eu hadeiladu o fewn cyfyngiadau technegol, economaidd ac amgylcheddol, felly mewn digwyddiadau eithafol gall dŵr llifogydd drechu'r capasiti y cawsant eu cynllunio i'w gynnwys.

Statws gweithredu'r mesur

Heb ddechrau: nid yw'r gwaith wedi dechrau eto.

Parhaus: mae'r gwaith wedi dechrau.

Amserlen y mesur

Mae'r amserlenni a gynigir yn adlewyrchu blaenoriaeth gymharol a chymhlethdod tebygol yr hyn y gallai fod ei angen; maent hefyd yn amodol ar gyllid a chapasiti.

Tymor byr: Bwriedir ei gyflwyno yn y tymor byr (rhwng blwyddyn a dwy flynedd)

Tymor canolig: Bwriedir ei gyflwyno yn y tymor canolig (rhwng tair a phedair blynedd)

Tymor hir: Bwriedir ei gyflawni yn y tymor hir (pum mlynedd neu ragor)

DRAFT

Y Cynllun Cyflawni ar gyfer Lle Gogledd-orllewin Cymru

Mae'r cynllun cyflawni a ganlyn yn nodi, ar sail gymunedol, y mesurau yr ydym yn y broses o'u gweithredu neu'n bwriadu eu gweithredu i helpu i reoli'r perygl o lifogydd i'r gymuned honno. Mae'n rhestr o fesurau rydym yn bwriadu eu gweithredu o fewn Lle Gogledd-orllewin Cymru dros y blynyddoedd nesaf, yn amodol ar asesiad a chyfiawnhad ariannu.

Cyf.	Lleoliad	Ffynhonnell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoriaeth FRMP	Amserlen	Statws
GO1	Aberdaron	Afon/y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Heb ddechrau
GO2	Aberdaron	Afon/y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor byr	Parhaus
GO3	Abererch	Y môr	Datblygu arfarniad cynllun ar gyfer cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO4	Abererch	Afon	Datblygu arfarniad cynllun ar gyfer cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Parhaus
GO5	Abererch	Afon/y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor byr	Parhaus
GO6	Abergele	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Parhaus
GO7	Abergele	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO8	Abergwyngregyn	Y môr	Ystyried opsiynau rheoli yn y dyfodol a gwneud gwaith cynllunio addasu arfordirol	Adolygu	1	Tymor hir	Heb ddechrau
GO9	Abergwyngregyn	Afon	Adeiladu model hydrologig	Adolygu	7	Tymor byr	Parhaus
GO10	Y Bala	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodrwydd	9	Tymor canolig	Parhaus
GO11	Y Bala	Afon	Diweddarau'r model hydrologig presennol	Adolygu	7	Tymor byr	Parhaus
GO12	Y Bala	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau

Cyf.	Lleoliad	Ffynhon nell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoria eth FRMP	Amserlen	Statws
GO13	Y Bala	Afon	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor byr	Parhaus
GO14	Bangor	Afon	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor byr	Parhaus
GO15	Beddgelert	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO16	Beddgelert	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodrwydd	9	Tymor byr	Heb ddechrau
GO17	Betws Garmon – Teras Gwyrfa	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO18	Y Bontnewydd	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO19	Bryncrug	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO20	Bryncrug	Afon	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor byr	Parhaus
GO21	Caernarfon (Melin Seiont)	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO22	Clwyd	Y môr	Datblygu'r argymhellion o strategaeth Clwyd	Parodrwydd / Amddiffyn / Adolygu	1, 2	Tymor canolig	Parhaus
GO23	Clwyd	Afon/y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO24	Clwyd – Ffynnon y Ddôl	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau
GO25	Clwyd – Hen Ffordd Foryd	Môr	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau

Cyf.	Lleoliad	Ffynhon nell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoria eth FRMP	Amserlen	Statws
GO26	Conwy	Afon	Gweithio gydag awdurdodau rheoli risg eraill lle mae gennym fuddiant ar y cyd, i gynllunio ac ymgymryd â gweithgareddau sy'n lleihau'r perygl o lifogydd i gymunedau	Atal / Amddiffyn / Parodwydd / Adolygu	1, 2, 13	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO27	Conwy	Afon/y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor byr	Parhaus
GO28	Cricieth	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Heb ddechrau
GO29	Dwygyfylchi	Afon	Adeiladu model hydrologig	Adolygu	7	Tymor hir	Heb ddechrau
GO30	Dwyran	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO31	Dwyran – Braint	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodwydd	9	Tymor byr	Heb ddechrau
GO32	Dysynni	Y môr	Ystyried opsiynau rheoli yn y dyfodol a gwneud gwaith cynllunio addasu arfordirol	Adolygu	1	Tymor canolig	Parhaus
GO33	Eryri Meirionnydd	Afon/y môr	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Parhaus
GO34	Fairbourne	Y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO35	Gwehelog – Mochras	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Heb ddechrau
GO36	Harlech	Llanwol	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau
GO37	Bae Cinmel	Y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO38	Bae Cinmel	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau

Cyf.	Lleoliad	Ffynhon nell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoria eth FRMP	Amserlen	Statws
GO39	Llanbedr	Llanwol	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO40	Llandudno	Y môr	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor canolig	Parhaus
GO41	Llanfair Talhaearn	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO42	Llanfair Talhaearn – Elwy	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO43	Llanfair Talhaearn – Nant Barrog	Afon	Dylunio ac adeiladu cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO44	Llanfair Talhaearn – Nant Barrog	Afon	Ystyried ac integreiddio atebion sy'n seiliedig ar natur, gan gynnwys rheoli llifogydd yn naturiol yng nghynlluniau a gweithgareddau perygl llifogydd CNC	Atal	1, 2, 4, 12	Tymor byr	Parhaus
GO45	Llanfair Talhaearn	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodrwydd	9	Tymor byr	Parhaus
GO46	Llanfairfechan	Afon	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO47	Llifddor Llanfihangel-y- Traethau – Tŷ Gwyn	Môr	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO48	Llangefni	Afon	Datblygu arfarniad cynllun ar gyfer cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO49	Llanuwchllyn	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodrwydd	9	Tymor canoligTym or hir	Heb ddechrau
GO50	Llanuwchllyn	Afon	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor hirbyr	Heb ddechrau
GO51	Llyn Tegid	Afon	Dylunio ac adeiladu cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO52	Malltraeth	Y môr	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Parhaus

Cyf.	Lleoliad	Ffynhon nell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoria eth FRMP	Amserlen	Statws
GO53	Mochdre	Afon	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor hir	Heb ddechrau
GO54	Arfordir Gogledd Cymru – Pensarn i Draeth Coch	Y môr	Adeiladu model hydrolog	Adolygu	7	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO55	Arfordir Gogledd Cymru – Ynys Môn	Y môr	Adeiladu model hydrolog	Adolygu	7	Tymor hir	Heb ddechrau
GO56	Pennal	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO57	Pontllyfni	Y môr	Ystyried opsiynau rheoli yn y dyfodol a gwneud gwaith cynllunio addasu arfordirol	Adolygu	1	Tymor hir	Heb ddechrau
GO58	Porthmadog	Y môr/afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodrwydd	9	Tymor byr	Heb ddechrau
GO59	Porthmadog	Y môr/afon	Datblygu arfarniad cynllun ar gyfer cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO60	Pwllheli	Afon/y môr	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor byr	Parhaus
GO61	Pwllheli	Afon/y môr	Datblygu arfarniad cynllun ar gyfer cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO62	Talsarnau	Y môr	Ystyried opsiynau rheoli yn y dyfodol a gwneud gwaith cynllunio addasu arfordirol	Adolygu	1	Tymor hir	Heb ddechrau
GO63	Tan Lan	Y môr	Ystyried opsiynau rheoli yn y dyfodol a gwneud gwaith cynllunio addasu arfordirol	Adolygu	1	Tymor byr	Parhaus
GO64	Tywyn	Y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor hir	Parhaus
GO65	Trefriw – B5106	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Parhaus
GO66	Trefriw – Dolen Crafnant	Afon	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
GO67	Trefriw – Heol y Dywsoges	Afon/y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Heb ddechrau

Cyf.	Lleoliad	Ffynhon nell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoria eth FRMP	Amserlen	Statws
GO68	Tywyn	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor hir	Parhaus
GO69	Tywyn	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodrwydd	9	Tymor hir	Heb ddechrau
GO70	Fali / Y Dyffryn	Afon/y môr	Diweddarau'r model hydrolig presennol	Adolygu	7	Tymor hir	Heb ddechrau
GO71	Ynys Môn	Afon	Gweithio gydag awdurdodau rheoli risg eraill lle mae gennym fuddiant ar y cyd, i gynllunio ac ymgymryd â gweithgareddau sy'n lleihau'r perygl o lifogydd i gymunedau	Atal / Amddiffyn / Parodrwydd / Adolygu	1, 2, 13	Tymor canolig	Heb ddechrau
GO72	Ynys Môn	Afon/y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor byr	Parhaus

Tabl 7: Cynllun cyflawni mesurau perygl llifogydd arfaethedig ar gyfer Lle Gogledd-orllewin Cymru.

Rhagor o wybodaeth

Mae'r adran Lle Gogledd-orllewin Cymru hon yn un o chwe adran sy'n darparu gwybodaeth leol fanwl fel rhan o Gynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru CNC. Mae yna adran trosolwg Cenedlaethol hefyd sy'n darparu gwybodaeth, blaenoriaethau a mesurau a osodwyd ar lefel Genedlaethol (Cymru).

Os hoffech gael rhagor o wybodaeth am sut rydym yn rheoli perygl llifogydd ledled Cymru, mae pob un o'r canlynol ar gael ichi:

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Trosolwg cenedlaethol

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle Canol De Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle De-ddwyrain Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle De-orllewin Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle Canolbarth Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Gogledd-ddwyrain Cymru